

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

467

שיחת מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת ואתחנן תש"פ

אבלות החורבן – לעורר לתשובה

בשולחן ערוך אורח חיים מיד בתחילתו (סימן א' סעיף ג') כתב "ראוי לכל ירא שמים שיהא מצר ודואג על חורבן בית המקדש", והיינו שכל השנה, לא רק בתשעה באב ובין המצרים, אלא כל השנה! צריך להצטער ולדאוג על מה שאין בית המקדש, והרי כל השנה אומרים תיקון חצות, שמתפללים ומבקשים שבית המקדש יחזור.

ובמשנה ברורה סוף סימן תקנ"א הביא בשם האר"י שבימי בין המצרים יש לבכות בכל יום כחצי שעה על החורבן, והענין בזה הוא לבכות בגלל שמצטערים על מה שאין בית המקדש, ואם מצטערים יכול להיות שזה יעזור שיחזור ויבנה בית המקדש.

והרי השל"ה תיקן (הובא במשנה ברורה סימן א') שאנו נוהגים בכל סעודה לפני ברכת המזון לומר על נהרות בבל, ובימים שאין אומרים תחנון אומרים שיר המעלות בשם השם וגו'.

והוסיף שם כי "העיקר שידע מה קאמר, ואחר כוונת הלב הן הדברים", היינו שהעיקר זה לא האמירה, אלא הכוונה, והכוונה היא להתעורר מזה לחזור בתשובה, ומי שיכול להגיד על נהרות בבל בלי כוונה, או שלא יגיד אבל יהיו לו הרהורי תשובה, עדיף הרהורי תשובה!

וימי בין המצרים הם זמן שהלב מתעורר קצת, שאכפת לנו על החורבן, ומתעוררים לחזור בתשובה על החטאים שגרמו את החורבן, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תעניות (ה, א) שכל התעניות שתיקנו חכמים זכר לחורבן מטרתם היא שנתעורר מהם לחזור בתשובה, מפני שחטא החורבן נמשך ולכן החורבן נמשך, ואם היינו חוזרים בתשובה ומתקנים את החטא, כבר לא היה חורבן והיה נבנה בית המקדש.

וגם קריאת מגילת איכה וכל הקינות שאנו אומרים בתשעה באב מטרתם לעורר לחזור בתשובה, והעיקר הוא תיקון המידות, כי החורבן היה מחמת שנאת חנם ומידות רעות, והתשובה על זה היא מידות טובות.

בין הזמנים מנוחה בלי פריקת עול

ועתה אנו עומדים לפני בין הזמנים, מתשעה באב עד ראש חודש אלול, והוא זמן של ביטול תורה, וצריכים לדעת כי אין היתר על ביטול תורה, ורק יש צורך במנוחה, ומי שמתאמץ צריך לנוח, ויש לנוח לפי הצורך, אבל לא יותר ממה שצריך, ואם נחים סתם שלא לצורך זה ביטול תורה, וצריכים רק מנוחה בלי פריקת עול תורה, לדעת שיש חיוב תלמוד תורה אבל עכשיו אני חייב לנוח כי אחרת לא אוכל להמשיך ללמוד.

ידוע שבעבר בימי בין הזמנים של חודש אב תמיד רחמנא ליצלן היו אסונות, ממש אסונות, מטיולים וכדומה, היו אסונות, מפני שחסר תורה, וכשאין זכות תורה אין מה שיגן.

וכבר סיפרתי שהצדיק מנתיבות (רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל) פעם באו אליו מהצבא לבקש ברכה לפני פעולה מסוכנת, והוא שאל מתי יעשו את הפעולה, ואמרו לו בשעה שתיים בצהריים, ואמר להם כי זה לא הזמן, מפני שזה שעת בין הסדרים בישיבות, ועדיף שיעשו בזמן הסדר, לפני השעה שתיים, או משעה ארבע ואילך, שאז כולם יושבים ולומדים, וזכות התורה מגין על כל כלל ישראל. אבל בין הזמנים אין זכות התורה וזה דבר מאד מסוכן, ובגלל זה רחמנא ליצלן היו אסונות בבין הזמנים.

תכנית לימוד קבועה לבין הזמנים

ומאחר שבין הזמנים אין סדרי הישיבה ונמצאים בבית, צריכים לעשות סדר לימוד מסודר, לעסוק בתורה בלי בטלה. ולכך צריכים תחילה לקבוע מה ללמוד – איזה מסכת ואיזה פרק ללמוד, וגם באיזה מקום ללמוד, אם

בבית או בבית הכנסת או בישיבה, לקבוע מראש היכן ללמוד, במקום שאפשר ללמוד בלי הפרעות, וכן להחליט מראש אם ילמד עם חברותא או בלי חברותא, וגם שיהיה זמן קבוע ללמוד בשעות קבועות, וכך אם הכל מתוכנן כבר מקודם, אזי הלימוד הוא לימוד עם הצלחה.

מעלת התורה מתוך דחק וקשיים

ובכלל יש לדעת כי תורה מתוך הדחק מעלתה גדולה מאד, ובגמרא בסוף סוטה מבואר גודל החשיבות של תורה מתוך הדחק.

ובזמן האחרון היה תורה מתוך הדחק, כי בגלל המחלה אי אפשר ללמוד ביחד כרגיל בציבור, והיו צריכים ללמוד בטלפון או עם חברותות שלא כרגיל, והלימוד היה עם קשיים, אבל למדו! תורה מתוך הדחק עם קשיים אין לשער חשיבותה, והיא זכות עצומה מאד.

וזכרנו שדיברתי פעם עם מרן החזון איש זצ"ל בענין הנוגע למעשה, שיהיה קשה ללמוד, ואמר לי בזה הלשון: "תורה מתוך הדחק דער אייבעשטער האט דאס ליב", הקב"ה אוהב את זה, שעוסקים בתורה מתוך הדחק, ותורה מתוך הדחק זה לכתחילה, ואין צריכים שיהיה בלי קשיים, אלא אם יש קשיים אזי הקשיים הם לכתחילה.

ואמרו חז"ל (קהלת רבה ב, ט) על הפסוק אף חכמתי עמדה לי – תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי, ועוד אמרו (אבות דרבי נתן ג, ו) טוב אחד בצער ממאה שלא בצער! זוהי המעלה של תורה מתוך הדחק.

הרגשה טובה בלימוד נותנת חיזוק

והנה ההצלחה בתורה תלויה בהרבה דברים, ובכלל בנוגע לתלמידים צעירים, צריכים שהתלמיד ייחנה מהלימוד, שהלימוד יהיה מעניין, בצורה מעניינת, וגם שיהיה לפי כוחו, שירגיש שהוא יכול ללמוד בעצמו, וכשיראה את היכולת שלו, זה נותן מרץ להמשיך הלאה ללמוד.

וצריך גם באופן כללי שירגיש הרגשה טובה, ולפעמים יכול להיות בתוך שיעור גדול של עשרות ואולי אפילו מאה תלמידים, שיהיה תלמיד אחד שצריך שהמגיד שיעור יסתכל ויביט לעברו, שירגיש שהוא מדבר אליו, ומעשה שהיה בבחור אחד שהיה לו צורך בזה, וחברו אמר זאת למגיד השיעור, ואכן המגיד שיעור עשה את זה, למשך זמן לא ארוך, רק כמה שניות במהלך השיעור הסתכל ישר עליו, ובאמת הייתה בזה תועלת גדולה, כי זה נתן לו חיזוק והרגשה טובה, וכשתלמיד מרגיש הרגשה טובה זה מחזק אותו, וצריך שירגיש טוב ויהיה מאושר, אך אם יהיו לו קשיים והפרעות לחיים המאושרים, הוא לא יוכל ללמוד כמו שצריך.

ולכן גם חשוב ללמוד במקום שיחשיבו אותו ויהיה מן הטובים שם, ומי שיכול ללמוד במקום שהוא יהיה מן החשובים או במקום שהוא יהיה מן החלשים ויהיו אחרים יותר חשובים ממנו, עדיף ללמוד היכן שהוא יהיה מהחשובים, כי זה נותן מרץ להצלחה בתורה.

זכות עסק התורה בבין הזמנים

ועל כל פנים עכשיו לפני בין הזמנים צריכים לדעת, כי עסק התורה בבין הזמנים, אם זה קשה קצת אזי אדרבה זוהי זכות של תורה מתוך הדחק ומתוך קשיים, וכפי שלמדו בזמן האחרון עם קשיים, שכל אלו שלמדו עם קשיים זו זכות עצומה בשבילים.

חיזוק לכל הפחות פעם ביום

וכאמור צריכים הכנה לבין הזמנים, אבל חוץ מזה יש דבר הנוגע לא רק לבין הזמנים, והוא מה שאמרו חז"ל (ברכות לב, ב) ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י שם שיתחזק אדם בהם תמיד ובכל כוחו.

וגם תפילה צריך כמה שאפשר שתהיה התפילה בכוונה וביישוב הדעת, וכל זה תלוי בסדר היום, שהאדם יהיה מסודר, ועל ידי זה הוא יהיה רגוע עם יישוב הדעת במשך כל היום.

הסכנה בפריקת עול תורה

כל אלו הם דברים חשובים מאד, אך כאמור העיקר הוא שלא יהיה פריקת עול בבין הזמנים, זה העיקר! ואם זה קשה אזי אדרבה לפום צערא אגרא (אבות ה, כג), וזוהי תורה מתוך הדחק שעל זה הפליגו חז"ל בסוף מסכת סוטה בגודל המדרגה בזה, וכפי שאמר לי מרן החזון איש "דער אייבעשטער האט דאס ליב" כשעוסקים בתורה מתוך הדחק.

ויש להזהר מפריקת עול בבין הזמנים, כי זה דבר מאד מסוכן, ומעשה שהיה באחת השנים שכל הבין הזמנים היה בלי פריקת עול, ורק ביום האחרון היה, שנשעו לטיול, ונפגעו בדרך בתאונה קשה, רחמנא ליצלן מה שהיה, כי זה נקרא פריקת עול תורה, וזה דבר מאד מסוכן! **בין הזמנים הוא זמן שאפשר לזכות בו הרבה ואפשר להפסיד הרבה רחמנא ליצלן, וכדאי לזכות הרבה, לנצל את בין הזמנים שיהיה בלי פריקת עול, עם מנוחה כמה שצריך, ויש צורך במנוחה, אבל בלי פריקת עול.**

ובעזרת השם נזכה כולנו להתחזק, כל אחד צריך חיזוק, צעירים וגם מבוגרים, כולם צריכים חיזוק, אך כאמור בעיקר לצעירים זה יותר חשוב, ובעזרת השם כל אחד שיתחזק, תהיה לו סייעתא דשמיא והצלחה בכל מה שצריך, בכל העניינים, בגשמיות וברוחניות, ונזכה כולנו לסייעתא דשמיא להתחזק בכל מה שצריך חיזוק.

ותמיד היינו לכל הפחות פעם בכל יום, ואמנם קרבן תמיד היה פעמיים ביום, וכן מנחת חביתין של כהן גדול שנאמר בה תמיד (ויקרא ו, יג) הייתה פעמיים ביום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, אבל גם פעם ביום נקרא תמיד, כפי שמצינו בהדלקת המנורה שכתוב בה להעלות נר תמיד (שמות כז, כ, ועין רש"י שם) והיא פעם אחת ביום.

ואם כן חיזוק תמיד היינו לכל הפחות פעם אחת ביום, ללמוד מוסר, בספר מוסר שמעניין, אפילו כמה דקות, ואם זה קבוע תמיד בכל יום – גם בבין הזמנים, אזי זה משפיע ומשפיע, ומוסיף בכל יום עוד השפעה, ובכל יום האדם הזה עולה במדרגה, ומקבל עוד מדרגה ועוד מדרגה בחובות הלבבות, ולבו משתנה בזה!

ישנם חובות הלבבות, שהם חיובים, שהלב חייב בהם, 'חובות' הלבבות, וכגון יראת שמים שהיא חיוב, וכן מידות טובות זה שייך ללב, אהבת הבריות, ואמונה, וידעת היום והשבות אל לבבך וגוי, אנכי השם אלוהיך, וכל שלושה עשר עיקרי האמונה של הרמב"ם, הרי הם חיובים, חובות הלבבות! וכאשר אדם עוסק בהם תמיד בקביעות אזי הוא עולה ומתקדם במדרגה, ומוסיף עוד ועוד מדרגות.

וזה נוגע לכל אחד ואחד, לצעירים ואפילו למבוגרים, אך בפרט צעירים צריכים יותר חיזוק, והחיזוק הוא על ידי סדר המוסר בכל יום, בספר שמעניין ופרק שמעניין, כי מה שמשעמם אינו משפיע.

וכבר דיברנו על זה פעמים רבות, אך אני חוזר על זה, כי זה דבר חשוב מאד, לעסוק בחיזוק תמיד על ידי לימוד המוסר, גם בבין הזמנים! ומי שימשיך בבין הזמנים עם חיזוק, ודאי שהוא יהיה מאושר, ותהיה לו הצלחה וסייעתא דשמיא בכל העניינים.

דברי רבינו שליט"א בפתחת תכנית הלימוד של 'דרשו' לבין הזמנים

לעסוק בתורה בבין הזמנים זה דבר גדול מאד מאד, ועל זה נאמר עת לעשות להשם הפרו תורתך (עיין ירושלמי סוף ברכות) שבזמן שאחרים לא לומדים ויש רפיון בעסק התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה יש לו זכות גדולה מאד, זכות התורה! בבין הזמנים חסר עסק התורה, וחסר זכות התורה לכל עם ישראל, לכן מה שלומדים בבין הזמנים זה זכות גדולה מאד, וזה חיוב וגם זכות, וכל מי שלומד מזכה את הרבים בתורה שלו.

כמובן יש ללמוד כל אחד עם הכוחות שלו, ולא להתאמץ יותר מדי, אלא לפי הכוחות, וצריכים גם מנוחה, אבל לנצל את הכוחות כמה שאפשר ללמוד ולעסוק בתורה בבין הזמנים, זוהי זכות גדולה מאד, כי זה זמן שחסרה זכות התורה, ולכן בעבר בבין הזמנים קרו הרבה דברים לא כל כך נעימים, קרו אסונות בבין הזמנים, מפני שחסר זכות התורה, וכל מי שעוסק בתורה מזכה את עצמו ואת כל הציבור. יזכו להצלחה מרובה כל העוסקים בתורה בבין הזמנים.

לרגל ימי בין הזמנים בהם משפחות רבות יוצאות מבתים ליישובים שונים, נתבקשנו לפרסם בזה דברים שנשא רבינו שליט"א בכנס חיזוק לענין תחום שבת, שנערך בחודש שבט האחרון בבית מרן הגר"ד לנדו שליט"א:

מעשה שהיה שהלכו בחורי ישיבה ברגל מבני ברק לפתח תקוה בשבת בלי עירוב, ואחר כך נודע להם שזה מחוץ לתחום, ובאו אל החזון איש לשאול מה התיקון, ואמר להם ללמוד הלכות שבת, ומסתמא הביאור בזה כמו שאמרו חז"ל (מנחות קי, א) כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, ואם כן העוסק בהלכות שבת זה כאילו מקיים הלכות שבת.
וזה דבר מצוי שעלולים להיכשל ביציאה מחוץ לתחום, לכן טוב מאד שרוצים לפרסם הדבר, לאפרושי מאיסורא, וצריכים לפרסם בכל מקום ומקום ובכל עיר ועיר מהו התחום שבת.

(ניתן לברר תחום שבת של הערים והמקומות השונים ברחבי הארץ במענה ההלכתי של 'ערבתם' בטל: 0722-722-909)

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **פסיא גרשנוביץ** ע"ה
בת הגאון הגדול מוהר"ר **צבי יהודה** זצ"ל
נלב"ע י' אב תשס"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הצדיק
רבי **משה** בן **עישא מלכה** זצוק"ל
מייסד וראש ישיבת אהל משה ב"ב וענפיה
נלב"ע י"א אב תשע"ב - תנצב"ה

לרפואת הגאון רבי
רפאל בניה בן שפרה
ר"מ ישיבת חיי משה
בן הגאון הגדול רבי **אביגדור נבנצל** שליט"א

בס"ד הודעה משמחת
לאחר שאזל מן החנויות ניתן שוב להשיג את הספר **"דרכי החיזוק"** - פרקי הדרכה
במוקד ההזמנות 052-7600-485
אפשרות לסבסוד ברכישה מרוכזת לישיבות בין הזמנים וכד'